

уму, враховувати місцеві потреби й умови досягнення місцевих, регіональних і загальнонаціональних цілей.

Отже, стратегія децентралізації в Україні є закономірним процесом і результатом демократизації суспільства, трансформації державної влади, поділу влади, придбання громадянами політичних прав і свобод, підвищення якості діяльності органів самоврядування і створення суспільства, здатного до самоврядування. У той же час перш ніж проводити децентралізацію державного управління (влади), необхідно досягти глибокого і всебічного розуміння сутності даного процесу. Цьому має передувати серйозне обговорення стратегії реформ з урахуванням інтересів місцевих еліт, існуючої політичної культури і методів роботи державних інститутів.

Ю. І. Золотарьова, кандидат філософських наук, доцент

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

Глобалізаційні процеси, впливу яких зазнає українське суспільство, актуалізують традиційно існуючу в предметно-дослідницькому ареалі науки проблему соціалізації людини, основою якої є детермінанти культури, що задають принцип зв'язку її складових та їхніх культурних значень, організують світ культури як систему, яка визначає загальну спрямованість і зміст життя людини. Найгострішою є проблема соціалізації молоді, що визначається перехідним характером її суб'єктності, деякою маргінальністю соціальних і культурних позицій, невизначеністю соціальних ідентифікацій.

Глобалізація значною мірою сприяє руйнуванню механізмів традиційного функціонування культури, її дисфункції, негативно впливає на соціалізацію молоді (адже соціалізація за своєю сутністю є культурним процесом). Спостерігаються деяка невизначеність ціннісних орієнтацій, співіснування протилежних ціннісних уявлень в індивідуальній свідомості. Наявність консенсусних ціннісних настанов породжує серйозну проблему інтеріоризації соціальних детермінацій та унеможлиблює вважати формування соціальної ідентичності (як групової, так й індивідуальної) фактом, що стався.

Невизначеність соціального статусу молоді, трансформація традиційних механізмів регуляції поведінки, руйнування соціальних стереотипів, норм і уявлень, що відбувається не без впливу культурної глобалізації, зумовлюють процес маргіналізації значної частини молоді і призводять до розвитку та поширення або нігілізму, або фанатизму. Особливо небезпечним є правовий нігілізм, що завжди передбачає негативне ставлення до права, неправові методи керівництва і досягнення цілей.

Крім того, необхідно відзначити, що труднощі соціальної адаптації, відсутність чіткого розуміння норм і цінностей породжують соціальну фрустрацію. Невідповідність самооцінки особистості її реальних можливостей, що може виникати й унаслідок соціального виключення, теж може призвести до розвитку соціальної фрустрації, що виявляється у поведінці як соціальна апатія або підвищена агресивність.

Підсилює фрустрацію й те, що під впливом глобалізації різко знижується контроль індивідів над процесами та подіями, які впливають на долі людей. Людина стає практично беззахисною перед силою неконтрольованих нею процесів, а розвиток суспільства набуває непрогнозованого, спонтанного характеру. За цих умов виникає прагнення відмовитися від побудови довгострокових планів, а жити сьогоднішнім днем, задовольняючи миттєві потреби, одержуючи негайні результати, що не може не позначитися на процесові соціалізації, оскільки спричиняє перегляд усієї системи цінностей.

Ускладнення соціальної дійсності і відсутність у молоді достатнього соціального досвіду стали певною передумовою для того, щоб в уявленнях про сьогодні й майбутнє, побудову системи цінностей орієнтуватися на те, що пропагують ЗМІ, віртуально реалізовувати себе за допомогою комп'ютерних ігор, віддаючи перевагу віртуальному спілкуванню замість реального. Орієнтація на матеріальні і гедоністичні цінності, зведення принципу задоволення в абсолют, що пропагують ЗМІ, транслявання вульгаризованих версій культури інтелектуалів у масову свідомість (зокрема, трансформація мистецтва постмодернізму в масове) продукують у молоді чітку ціннісну настанову: «добре те, що мені подобається». Така позиція спричиняє те, що починається гонитва за багатством і насолодами, які й стають основними цілями життя. А досягнення цих цілей, на думку багатьох, можливе через науково-технічний прогрес (один зі способів глобалізації). Отже, головною цінністю стає новизна. Остання модель товару — завжди найкраща. Чим новіше, тим престижніше, а той, хто цим володіє, за всіма параметрами перевершує інших. Про це повторює всюдишча, всепроникна глобальна реклама, одночасно пояснюючи, як поводитися, що красиво, що гідно. Відбувається своєрідна персоніфікація предметів споживання, людина стає нібито додатком до них. Таке ставлення поширюється і на мистецтво. Класичні форми мистецтва, які могли б стати джерелом соціального досвіду і протистояти негативному впливу масової культури, найчастіше просто не сприймаються молоддю саме тому, що це «колишне», а тому несучасне, непопулярне. Відбулася підміна критеріїв, коли найціннішим вважається те, що популярно, а в умовах комерціалізації мистецтва популярним стає те, у що вкладено гроші, які повертаються потім в усе зростаючій кількості. До того ж масова культура, мистецтво зокрема, рівняє всіх за нижньою планкою (комерційно — це вигідніше), що призводить до деперсоналізації особис-

тості, її моральної та естетичної деградації. Тим паче, що масове мистецтво активно використовує теми порушення соціальних норм, естетизації насильства та статевої розбещеності, негативної героїки.

Розвага і комфорт — головні принципи нігілістичного гедонізму, що звільняє задоволення від категорій заборони, обмеження та обов'язку. А оскільки при постійному повторенні того самого задоволення поступово зменшується і виникає нудьга, то виникають і різного роду перекручення, садо-мазохістські імпульси у сфері мистецтва і розважальної індустрії.

Ці явища не можуть не викликати тривогу серйозних учених і діячів мистецтва. «В литературе, некогда пахнувшей полевыми цветами и сеном, возникают новые запахи — это вонь. Все смердит: смерть, секс, старость, плохая пища, быт. Начинается особый драйв: быстро растет количество убийств, изнасилований, совращений, абортів, пыток. Отменяется вера в разум, увеличивается роль несчастных случаев, случая вообще. ... Многие герои либо безумны, либо умственно неполноценны. На место психологической прозы приходит психопатологическая», — відмічає Дж. Рітцер. Цю оцінку можна поширити і на кінематограф, телебачення тощо.

Процеси глобалізації та інформатизації сприяють виникненню комп'ютерної комунікації, роль якої стрімко зростає. Інтернет не тільки забезпечує корпоративну й особисту комунікацію, звужуючи поле дійсної інтеракції, а й створює нібито нове середовище перебування. І навіть у родині прагнення безпосереднього спілкування поступається бажанню поринути у віртуальний світ за допомогою комп'ютера або телевізора, що не сприяє реалізації однієї з головних функцій родини — соціалізації.

Змінюються деякі сутнісні аспекти соціалізації як набуття соціального досвіду і його інтеріоризації, що зумовлено й інформаційними чинниками. Різно зростає доступність видів і обсягів інформації, інтернет-комунікації змінюють уявлення про простір і час, універсалізується шоу-культура, яка формує нове ставлення до самореалізації й самопрезентації; інституціоналізується гегемонія зовнішності, що стає критерієм життя й успіху; мішанина культур створює транскультурне мислення.

Такі прояви глобалізації, як стандартизація освіти, інформації, розваг, серійність духовної продукції, її вульгаризація, що впливає на процес соціалізації (аж до цілком можливого перетворення на асоціалізацію), породжують проблему становлення суб'єктності молодого людини, її здатності зберігати власну ідентичність під впливом уніфікуючих чинників.

Отже, слід зазначити, що під впливом глобалізації відбувається культурне зрушення в суспільному житті України як на колективному, так і на індивідуальному рівні, що зумовлює зміну ціннісних настанов людей, особливо молоді, яка визначає трансформацію деяких сутнісних аспектів соціалізації як освоєння соціального досвіду.